

בפסח מלאו 22 שנים ליום בו עבר העולם הזה ליד המערכת הנוכחית. 22 שנים, 1154 גליונות. כאשר התמתי ערב פסח תש"י, על הנירות שהולידו גוף זה, לא היו עדיין בחיים רבים מקוראי הגליון הנוכחי. וכמה מן המש"ת תפתים בו היו עוד בחיותוליהם.

יורשה לי להגיד כמה מלים לרגל יום-שנה זה, אם כי איני, אולי, המבקר האובייקטיבי ביותר של עיתון זה.

אפשר היה לחשוב שאחרי זמן כה רב יהיה העולם הזה מוסד מוסד, עיתון מיושב ומשולב, מקובל על הבריות, מין דבר שבהרגל, שמתייחסים אליו באדי שות כלשהי. זכרוננו היטב שכך ניכא לנו בהתחלה. מן טוב, תרעישו עולמות, תסיתו נגד המוסדות הלאומיים (או עוד לא ידעו מה זה "מימסד"). כמה זמן? שנה, שנתיים. כבר ראינו גיבורים כמוכם. אחרי כמה זמן תסתדרו, תשימו, כמו כולם. עברו שנה, שנתיים. פי עשרה. והנה, בפרוס השנה ה-23, קשה מאד לתאר גוף הרחוק יותר מן התיאור הנ"ל. התדמית של העולם הזה אינה מוזהה עם שמתואר כגון "מוסד", "מיושב", "משולב", "מקובל". לא תהרגו אליו. ואין איש כמדונה המתייחס אליו באדי שות.

שאל אותי ידיד אמריקאי, שביקר לאחרונה בפעם הראשונה בארץ: "תסביר לי, מה יש בעיתון שלך שהוא כל-כך מיוחד?"

שאלתיו למה כוונתו. הידיד, שאינו יודע עברית, ושאינו מעניין בפוליטיקה, השיב: "זה מורד מאד. בכל פעם שני מוצא את עצמי בחברה של ישראלים, ומזכיר את שם העולם הזה, החדר מתפוצץ." אמרתי לו שאי אפשר להסביר. כדי להבין זאת, עליו להבין תחילה את הישראלים ואת העולם הזה. מפני שאין בעולם ציבור הדומה לישראלים, ואין בעולם דבר הדומה ל"העולם הזה".

בשנה שחלפה אמרו "העולם הזה חידש נעוריו".

איני אוהב הגדרה זו. העולם הזה לא השתנה במשך השנים, אם כי היו לו שנים סוערות יותר וסוערות פחות. השנה הישנה היתה סוערת מאודימאוד.

בשנה זו, כמו בשנה הראשונה, היתה מערכת זאת גוף לוחם, מעו, מקדש מלחמה ומשיב מלחמה שעה, תוקף יעדים ברורים, לוחם למען רעיונות ברורים. לא סיקרנו רק מאורעות. יצרנו מאורעות. כמה פעמים במשך השנה גרמו פירסומי העולם הזה למשברים בממשלה ובצמרת השילטון. לא תקפנו אנשים קטנים ועלובים. תקפנו השנה את האיש החוק והפופולרי ביותר במדינה, שהעמיד את עצמו מעל לחוק, ולמעשה מעל למדינה ולהברה. קרב זה, הגדול ביותר בתולדות העיתון, לא הוכרע עדיין. יתכן שלא הגיע עדיין לשיאו.

חזרנו להיות "השבועון המסויים". כל כליהתיקשורת העיתונות כולה, הרדיו והטלוויזיה — עשו יד אחת כדי להשתיק את גילויי השבועון הזה, בשעה שלא היה אף אורה אחד במדינה שלא דיבר עליהם. כאשר לא היה מנוס מלהזכרם, נעשה הדבר ברמזים. שבועון מסויים פירסם גילויים מסויימים על איש מסויים.

נעשה ניסיון לחדש את ההרס הכלכלי הטוטאלי שהוטל על השבועון לפני 22 שנה, ושנשבר פה ושם. אלא שמכתינה זאת ישראל של 1972 אינה ישראל של 1950. בין השאר, הודות לשבועון המסויים עצמו.

נפגשנו השנה שוב עם כמה מן הטיפוסים, שנתקלנו בהם במהלך מלחמתנו.

קודם כל, הפרוטים. ידענו במשך השנים כמה וכמה מעשיאלומות. הפצצה של 1952 במערכת, שפצעה את דוש (שהיה הקאריקטוריסט שלנו, ושביטא אז רוח שונה מאד מן שהוא משמש לה יד כיום).

ההתנפלות של 1953, שבה שנברו שתי ידי (ושעד היום לא ברור אם נועדה להטוף אותי, או לגרום לעד חבלה למורה יותר, לולא הופרעו המתקשים עליידי כיתת צנחנים, בראשות ירמי האגדתי).

הפצצה של 1955 במערכת (שלפי מימצאי מעבדת המיטרה, לא התפוצצה בגלל תקלה טכנית בלתי מתוכננת. אילו התפוצצה כמתוכנן, יכלה להרוג עשרות ידירים, וביניהם נשים וילדים). הפצצה בדפוס, לעבור שבועיים, שפצעה פועל.

הפצצה אולי תבור ב-1958. אך את אחד מאלה לא היה דוני ופחדני כמו הצתת המערכת בנובמבר 1971.

יש מנחה משותפת למעשה זה, ולכל מעשי האלימות הקודמים נגד "העולם הזה": הפוש"ע עם נתפסו, לא העומד לדין, לא הורשעו. בכמה מן המקרים הקודמים, שיתפה צמרת המיטרה בגלוי פעולה עם הפושעים, על-ידי כך שחיפתה על מעשיהם. הדבר המריץ אותנו לחקור את הנעשה בצמרת המיטרה, לחשוף ולעיני כל את שחיתותה, ולהביא במערכת ממשכת, לסיקוקה ולהרשעת ראשה. צמרת המיטרה של 1972 אינה מושחתת, ואינה מחפה על המציתים. אבל היא חסרת אונים.

כשאי כותב דברים אלה, במערכת מפויחת, ללא חלונות, בין קירות שחורים המעלים עדיין ריח של שריפה, ארבעה חודשים אחרי המעשה — מזדקרת לעיני

העובדה המכרעת: המיטרה נכשלה כליל בגילוי המציתים. אנחנו יודעים, כמובן, מי הם, וידנו תשיגם.

על הטיפוס השני קשה לומר שנתקלנו בו שוב. כי מעולם לא עזב אותנו. זהו הטיפוס של המש"ת.

אנו רגילים להתבטא, במיקרה הצורך, בסיגנון חריף, ואף חריף ביותר. לא היה עולה על דעתנו להתלונן על מי שמשיב לנו מנה אחת אפיים.

אולם התקפותינו, גם ההריפות ביותר, קשורות בהאש-מות ברורות, הצמודות לעובדות. אין אנו משתמשים בלשון ילדים: "קאקא — פישה — תחת". אך מה לומר על סיגנונה של ראשיהממ"ש, שזה, האומרת על "העולם הזה": "זהו סמרי מוט שאני אף פעם לא לוקחת בר".

אסכולה זו של הגברת גולדה מאיר — מבחינת המגמה ומבחינת הרמה התרבותית — מוצאת לה מתקים רבים. בארץ ובעולם מתנהלת נגדנו מערכתהשי מצה בלתיפוסקת.

מי שאינו מקבל את כל החומר, אינו יכול לתאר לעצמו מהי עוצמתה והיקפה של מערכת זו, המלווה אותנו בדרךנו מזה 22 שנים רצופות. היא מקיפה כתבי פלסטר עובדתיים-כביכול של כתבלים ישראליים, דבריפרשנות של שקרנים-בשכר, קללות המתעטפות באיטלה של דברי-הגות.

אחד המיגזרים של מערכת זו היא בחו"ל. שם מופיעים עשרות עיתונים של המימסד היהודי, המורכבים על-ידי סוכני המימסד הישראלי. עיתונים אלה לא יזכירו לעולם את שם העולם הזה מבלי להוסיף לו שם-תואר כגון "השבועון הפורנוגרפי הידוע" או "עיתוןהמיקרוהפשע".

אודה זו אינה בולטת כאשר שט העיתון על מי-מנורות (יחסית). אך כאשר צפויה לו סכנה, כאשר גוברות ההתנכלויות וההסתה, לובשת אודה זו לפתע צורה מעשית ביותר.

ראינו זאת כאשר רצו לחסל את השבועון המסויים באמצעות חוק לשון הרע המקורי. התוצאה ידועה. חשנו בכך שוב למחרת השריפה הגדולה. הוצפנו בהצעות לעזרה, בגילויי אהדה, ואף של אהבה ממש. וכאשר הגיעה מערכת ההשמצה נגדנו לשיאה, בלט חוסר-האונים שלה.

וזהו, אולי, אחת המעלות הגדולות של גיל.

עיתון הממלא את יעודו מזה 22 שנה, מעשיו ידועים, מלחמותיו כבר נכנסו לפולקלור, יעדי מאבקו ברורים. אודהי העולם הזה ושונאיו מכירים אותו, את מעשיו ואת רעיונותיו. (נדמה שאויביו רמיהדרג מעריכים אותו לא פחות מאהודיו, ומכבדים אותו כמוהם). הרי עיתון — כל כולו פועל באור. מטרתו היא לפרסם, לגלות, להביא דברים לידיעת הציבור הרחב ביותר. אהדים ומתנגדים, אהבים ושונאים, תומכים ויריבים — בלב כולם יש זה מכבר תדמית ברורה של השבועון המסויים, לטובה או לרעה, לחיוב או לגנאי. לא ראשיהממשלה, עם כל הכבוד הראוי לה, ולא כתבלים מכורים, עם כל הכוז הראוי להם, ישנו תדמית זו אחרי 22 שנה.

טבעי שנשאל את עצמנו ביום ההולדת ה-22:

האם זה היה כדאי? כרי למצוא אובייקטיבית, כדאי

להפוך את השאלה על פיה: מה היה קורה בארץ בישי השנים האחרונות, לולא היה "העולם הזה" קיים?

לאן היו מגיעים כיום ממדי השחיתות, הכפייה הדתית, השרירות הביורוקרטית?

היכן היינו עומדים עתה במאבק הגורלי בין מלחמה ושלום, בין לאומנות ומוטר לאומי?

ההתקוממות של התלמידי האימנסיט בימי פרשת גולדמן, ההתקוממות של בני קיבוצי הדרום נגד ההתנחלות והנישול בדרום, הגילויים האזרחיים של מלחמה בשחיתות ובכפייה הדתית — האם לא הושפעו מן העובדה שהשתתפו בהם אנשים שגדלו על ברכי העולם הזה ממש, שינקו את רעיונות השבועון המסויים.

ומעבר למאבקים המקומיים — דמותה של המדינה בעיני מיטב הנוער הלוחם בחו"ל, ואף בארצות-ערב. מזה שנים אינו מופיע כימעט ספר חשוב על ישראל בעולם שאינו מזכיר את העולם הזה ואת רעיונותיו. כשמוכרים את הלאומנות הגואה בישראל מצד אחד, מופיע שמו של העולם הזה כהוכחה לקיומם של כוחות נגדיים חשובים.

כל זה מסביר מדוע שונאים אותנו שונאים, וגם מדוע אהדים אותנו אהדינו. ובעיקר, מדוע ממלאים אנחנו את תפקידנו.

לנו ברור כי זהו תפקיד חשוב מאין כמוהו. הכרה זו היא בסיס עבודת-הצוות של מערכת זו, על כל חבריה, הנרשאים בעול היומימי הכבד — אף שלעולם איננו מדברים על כך. הדבר מובן מאלי לכולנו.

בפרוס השנה ה-23 עומדת נגד עינינו הסיסמה, שאותה טבענו בפרוס השנה הראשונה: בלי מורא, בלי משוא פנים.

אולי תגיד